

Czibere Károly
szociális ügyekért és
társadalmi felzárkózásért felelős államtitkár

Válasz a 21324-2/2017/GYERGYAM. iktatószámú levélre

Tisztelt Államtitkár Úr!

Megkaptuk a 2017. május 16-án kelt válaszlevelüket, melyben a 2016. szeptember 20-án, a Gyermek Világnapján egy demonstráció keretében átadott petíciókra reagált a t. Államtitkárság. Az őszi petícióátadás az azt megelőző, 'Hiányzó emlékek' c. kampányunk záróeseménye volt, melynek keretében a petíción kívül egy számos, nagynevű szakmai szervezet által jegyzett **szakmai javaslatcsomagot**, továbbá a petícióval egyetértő **neves szakmai szervezetek, szakemberek és állampolgárok aláírását tartalmazó jegyzéket** is átadtunk a Minisztérium számára.

Ebben a petícióban és a hozzáfűzött szakmai anyagban¹ arra kívántuk felhívni a figyelmet, hogy a gyermekek alapvető érdeke és elismert joga, hogy a családjukban nőhessenek fel, az állam feladata pedig az, hogy ezt biztosítsa. Tekintettel arra, hogy ma Magyarországon egyre több gyermek kerül állami gondozásba, akik **nagy többsége azért szakad el a családjától, mert a család szociálisan nagyon nehéz helyzetbe kerül**, indokoltnak tartjuk ennek a súlyosan káros és átláthatatlan folyamatnak az idejében történő, azonnali megállítását, az elszegényedő magyar családok megsegítését.

2017. decemberében zárult le az Alapjogi Biztos majd' egy éves vizsgálata, amely eredménye egy kiemelkedő jelentőségű átfogó jelentés lett az anyagi okból kiemelt gyermekek jelenlegi helyzetéről (2026/2017. sz. AJB jelentés). **A vizsgálat megállapította, hogy minden harmadik gyermek a rossz anyagi helyzete miatt kerül ki a családjából, és ez a jogellenes gyakorlat súlyosan sérti a gyermekek alapvető jogait. Az Alapjogi Biztos jelentése végén felszólította a t. Minisztert a feltétlenül megteendő lépésekre is.**

A jelenlegi hazai gyermekvédelmi helyzet tehát legalább olyan lesújtó helyzetben van, mint a petíció keltekor, így szeretnénk újra felhívni a t. Minisztérium figyelmét azon kötelezettségére, hogy a szegény családokat támogatnia kell ahhoz, hogy a gyermekek a családjukban nőhessenek fel. Márpedig minden gyermek és szülő alapvető szükséglete és Alaptörvényben garantált joga, hogy a családjában élhessen.

¹ <http://hianyzoemlekek.tasz.hu/mit-teszunk-mi/szakmai-javaslatunk/>

A t. Államtitkárság válaszára az alábbiakban, pontonként reagálunk:

1. Érvényesüljenek a jogszabályi tilalmak: az anyagi okból kiemelés tilalma, a hátrányos megkülönböztetés tilalma

1.1. A t. Államtitkárság szerint valóban törvény tiltja azt, hogy kizárólag anyagi okból emeljenek ki gyermekeket a családból, ám *„az anyagi veszélyeztetettség az esetek többségében egyéb problémákkal – hajléktalanság, szülők életvitеле, ami a gyermekeik elhanyagolásához vezet, minimális szabályok be nem tartása (pl. higiénias szabályokat olyan mértékben nem tartják be, hogy az már a gyermekeik egészségét veszélyezteti, nem megfelelően látják el étellel, stb.) – is együtt jár”*.

Egyetértünk a t. Államtitkársággal, sajnos a rossz anyagi helyzet előbb-utóbb további problémákhoz vezet. Ha nem tudnak a szülők kellő mennyiségű és minőségű élelmiszert beszerezni, az rossz táplálkozást eredményez; a higiénias szabályokat is nehézkes betartani egy döngölt padlójú romos házban, a létminimumot sem biztosító közmunkabérből. Éppen ezért szólítottuk fel a családok méltó életfeltételeit biztosítani hivatott, felelős Minisztériumot már egy évvel ezelőtt is arra, hogy segítsen a többszázezer, mélyszegénységben élő családnak emberhez méltó életét élni.

A fentiek fényében, ezek szerint a Tárcsa sem vitatja, hogy az állami gondoskodásban élő gyermekek nagy többsége nagy szegénységből jön, továbbá az Önök által hivatkozott 1. sz. melléklet is ezt támasztja alá². Ez a szomorú helyzet egyébként a gyermekvédelmi szakma számára sem újdonság, a petíciót aláíró szervezetek és szakemberek számára is nyilvánvaló tény. Ezt a köztudomású ténytet támasztja alá továbbá a már idézett ombudsmani jelentés is.

Az Alapjogi Biztos felszólította a t. Minisztériumot az azonnali cselekvésre, azaz hogy széleskörű szakmai konzultációt követően megynként mérje fel a jelenlegi intézményi hiányosságokat, majd tegyen célzott lépéseket a gyermekek alapjogait súlyosan sértő helyzet azonnali orvosolására, ennek során állítson fel olyan szakmai munkacsoportot, mely munkacsoport tudná meghatározni a kellő szociálpolitikai intézkedéseket a helyzet megoldására. Ilyen szakmai munkacsoport felállítását szorgalmaztuk magunk is a petíció utolsó pontjában. Egyúttal, jelen levelünkkel is **ajánlkozunk - a petíciónkhoz csatlakozó szervezetekkel és szakemberekkel együtt, - hogy a létrehozandó munkacsoportban együttműködve segítünk a t. Tárcának a megfelelő intézkedések megtervezésében.**

1.2. A t. Tárcsa válaszában azt állítja, hogy nem tud a nevelésbe vett gyermekek származásáról, ebből következően a roma gyermekeket nem érheti hátrányos megkülönböztetés.

² Az 1. sz. melléklet szerint a tárgyévben nevelésbe vett gyerekek közül csak 1051 gyermeket vettek nevelésbe bűnelkövetés, bántalmazás, fogyatékoság, magatartási problémák vagy szenvedélybetegség miatt. A többi 2724 gyermeket, azaz az összes gyermek 67%-át „elhanyagolás” miatt, amit nem részletez a KSH táblázat, de leggyakrabban „elhanyagolásként” szokták aposztrofálni a szakemberek a rossz szociális körülményeket.

Fel kell hívnunk a figyelmet a t. Államtitkárság téves logikai következtetésére: attól, hogy nem gyűjtenek *hivatalosan* adatot a gyermekek származásáról, a velük dolgozó szakemberek nagy többsége meg tudja állapítani - szubjektív benyomás alapján - a gyermekek származását. Továbbá hangsúlyozzuk, hogy a hátrányos megkülönböztetés megvalósulásához a vonatkozó törvény (Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség biztosításáról szóló 2003 évi CXXV. törvény) értelmében elegendő a vélt védett tulajdonság alapján történő kedvezőtlenebb bánásmód, továbbá a törvény értelmében a közvetett hátrányos megkülönböztetés is tilos, vagyis olyan látszólag semleges intézkedés, gyakorlat alkalmazása, amely valamely vélt vagy valós védett tulajdonsággal rendelkező csoportot az összehasonlítható helyzetben lévő csoporthoz képest lényegesen nagyobb arányban hátrányosabb helyzetbe hoz. **Azaz a hivatalos adatgyűjtés hiánya sem a közvetlen, sem a közvetett hátrányos megkülönböztetésnek nem akadály.**

Továbbá hivatkoztunk szakmai javaslatcsomagunkban három olyan kutatásra, melyekből pontos adatokat is megtudhatott a t. Tárcsa a roma gyermekek szakellátásbeli arányára vonatkozóan. Az adatok sokkolóak (2007-ben 58%, 2010-ben 65%-os, 2016-ban 80%-os arányokról számolnak be az idézett kutatások).

Egyetértve a t. Államtitkárság vélekedésével, az ország bizonyos területén (Északkelet-Magyarországon) magasabb a munkanélküliség, rosszabb szociális helyzetben élnek a lakosok. Az ország ezen területén felülreprezentáltak a roma állampolgárok, így valóban felülreprezentáltak a nevelésbe vett gyermekek körében is. Ez a tendencia igazolja mindkét állításunkat: azt is, hogy a rossz szociális helyzet gyakran alapja a gyermekkiemeléseknek, és azt is, hogy közvetetten (anyagi, társadalmi helyzetük miatt) hátrányosabb helyzetbe kerülnek a roma gyermekek.

Összességében, a gyermekvédelemben dolgozók számára köztudomású tény, hogy súlyosan felülreprezentáltak a roma származású gyermekek a szakellátásban, ezt a t. Tárcsa sem vitathatja.

1.3. A t. Tárcsa hivatkozik a növekvő számú családbafogadásra is, mint „humánusabb eljárási formára”, ezt a 2. sz. mellékletre hivatkozva teszi. Üdvözljük a családbafogadások növekedő számát, valóban sokkal jobb megoldás az állami gondoskodásba helyezésnél, ám a melléklet azt mutatja, a családbafogadások száma csak a megnövekedett gyermekkiemelési számokat követi le. Ahogy több ezer gyermek kikerült a családjából, úgy nőtt a családbafogadások száma, nem pedig az aránya nőtt a nevelésbe vételhez képest. Önmagában pedig az, hogy évről évre nő a családjuktól elkerült gyermekek száma, nagyon szomorú tendencia.

1.4. A t. Államtitkárság a levél ezen pontján egy egészen meglepő jogi érvelést ismertet: a nemzetközi és hazai jogszabályokba foglalt gyermekjogoknak egy *új értelmezéséről* van szó. A Tárcsa szerint a gyermek azon joga, hogy saját családjában nőhessen fel, és szüleitől csak kivételes, súlyos veszélyeztetés esetén lehessen elválasztható, másképp is értelmezhető. A

TÁRSASÁG A
SZABADSÁGJOGOKÉRT

Tárca szerint ezen alapjog a „*gyermekvédelmi szakellátás rendszerén belül is értelmezhető*”, azaz nagyintézmények helyett a nevelőszülőnél való elhelyezéssel.

Nem vitatottan helyeslendő tendencia az intézeti elhelyezést felváltani a nevelőszülői hálózatban való elhelyezéssel.

Azonban nem tudjuk elfogadnia a családban való felnövekedéshez fűződő gyermeki alapjog ilyen cinikus értelmezését. **A gyermekek elsődleges szükséglete és alapvető joga, hogy saját szüleivel, testvéreivel élhessen**, és nem az, hogy valamilyen *családias jellegű* elhelyezést biztosítson számára az állam. A családias jellegű elhelyezés csak az intézményi elhelyezési formához képest jelenthet prioritást. Hozzátesszük, hogy a 12 évnél idősebb gyermekeknek, valamint például a fogyatékossgal élő gyermekeknek továbbra sem biztosított még a nevelőszülői elhelyezés sem.

1.5. A t. Tárca sokadszorra hivatkozik az ingyenes gyermekétkeztetés 2015-ös bevezetésére, azonban a gyermekszegénységet ezzel távolról sem számolta fel a kormányzat, sőt. Ahogy az Önök levele is fogalmaz, „*minden eddignél magasabb létszámú rászoruló gyermekhez jutott el*” a gyermekétkeztetés. Ez a megállapítás sajnos arról is árulkodik, hogy egyre nagyobb mértékben ölt a reménytelen szegénység az országban. Ezt a romló tendenciát támasztják alá a kutatások is, az Eurostat adatok szerint a gyerekek 15,9%-a élt tartós szegénységben 2016-ban (ez kb. 300 ezer gyermeket jelent³), a szegénységnek és szociális kirekesztődésnek kitett gyermekek aránya szerint pedig az EU 28 tagállamából az 5. legrosszabb helyen állt 2015-ben Magyarország⁴.

2. Gyermekközpontú, rendszerszemléletű, preventív szociális munkát!

2.1. A Tárca szerint a *család- és gyermekjóléti szolgáltatás átszervezésével* a szolgáltatások átgondolt szétosztása történt meg, mely során a szolgáltatások erőforrásai sokkal hatékonyabban lettek felhasználva.

Május 19-i levelünkben már kifejtettük, hogy a gyermekjóléti alapellátás megerősítése érdekében tett erőfeszítések ugyan jó irányt jelölnek ki, ám kellő anyagi, infrastrukturális, munkaerőforrás bővülés nélkül a célok teljességgel illuzórikusak maradtak. Ebbéli álláspontunkat megerősíti az integrált gyermekvédelmi alapellátás első évéről – a Minisztérium felkérésére - készült TÁRKI-kutatás is⁵. A kutatás tapasztalatai szerint ugyan a szakma egy jó része egyetértően fogadta az szervezeti integrációt, ám annak gyakorlati megvalósulásában számos problémát érzékeltek. A legjelentősebb probléma a

³ EU-SILC survey, <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

⁴ ld: [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:People_at_risk_of_poverty_or_social_exclusion,_by_age_group,_2015_\(%25_of_specified_population\).png](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:People_at_risk_of_poverty_or_social_exclusion,_by_age_group,_2015_(%25_of_specified_population).png)

⁵ http://www.tarki.hu/hu/news/2017/kitekint/20170425_csaladsegito.pdf

munkaerőhiány és a nagyon alacsony bérek a kutatók szerint. Az integráció következtében pályát elhagyók nagy száma csak tovább rontotta a munkaerőhiány okozta túlterheltséget.

Álláspontunk szerint a legfontosabb probléma eddig is az alapellátás alulfinanszírozottsága, és az abban dolgozók túlterheltsége volt (a munkaerőhiány és a nagyon alacsony bérek következtében), és ez egyértelműen nem oldódott meg az átalakulással. A Magyar Családsegítő és Gyermejjóléti Szolgálatok Országos Egyesülete folyamatosan jelzi⁶, hogy nagyon aggasztó a szakemberhiány, borzasztóan magas a fluktuáció.

2.2. *A család-és gyermekjóléti szolgáltatás módszertani fejlesztése* kapcsán az államtitkárság szerint az új módszertani anyagok megfelelően meghatározzák és számonkérhetővé teszik a preventív, gyermekközpontú szociális munkát.

Önmagában üdvözlendő, hogy a minisztérium valóban létrehozta a módszertani anyagokat, melyekben lefektettek számos, megfelelő szakmai alapelvet. Azonban a bennük meghatározott módszerek megfelelő számú és fizetésű szociális szakembert, megfelelő finanszírozású alapellátást, infrastrukturális és szociálpolitikai környezetet feltételeznek. A legjobb elvrendszerű módszertani anyag is asztalnehezékként szolgál, ha nincs családsegítő szakember, aki végrehajtaná. (A példa kedvéért: havi három családlátogatás illuzórikus olyan feltételek között, amikor a három faluért felelős családsegítőnek nehézségekbe ütközik akár egyszer is eljutni egy-egy családhoz.) Tehát akkor lennének céljuknak megfelelően hasznosak ezek az anyagok, amennyiben kellő támogatással, képzéssel, és a végrehajtásukhoz szükséges feltételek megteremtésével támogatná őket a minisztérium.

Továbbá a Tárca szerint az SZGYF által működtetett módszertani munkacsoportok és a Módszertani Támogató Hálózat pótolni tudják a megszüntetett megyei módszertanok szakmai munkáját.

Kezdenénk azzal, hogy a válaszelevelükből úgy tűnik, mintha a jelenlegi kormányzat hozta volna létre a módszertani hálózatot, miközben valójában 2012-ig egy sokkal rendszerezettebb, magasabb színvonalú módszertani munka zajlott a gyermekvédelemben. Akkor a megyei módszertani koordinátorok mögött intézményi háttér állt, akik teljes munkaidős feladata az illetékességi területükhöz tartozó intézmények támogatása, képzése volt. 2012-ben sajnos megszüntették ezen módszertani hálózatot. A folyamatos jogszabályváltozás, a súlyos méreteket öltő fluktuáció és a módszertani munka hiánya következtében 2016-ra tarthatatlanná vált a helyzet, ekkorra már nagy arányban eltűnt a módszertani tudást képviselő réteg a szakmában. 2016-ban ezért újra felállították a módszertani munkacsoportot, ám ennek koordinátorai egyéni szakértők, nincs mögöttük intézményi támogatás, továbbá havi egy 3 órás képzést tartanak, elsősorban az államtitkárság szakmai állásfoglalását továbbítva az intézmények felé, kevésbé a területi gyakorlati problémákra koncentrálna. Röviden összefoglalva: a jelenleg felállított

⁶ Többek között Takács Imre MACSGYOE elnök rendszeres, konferenciákon való megszólalásai során jelzi.

Módszertani Hálózat nem tudta pótolni a 2012-ben megszüntetett módszertani intézmények hiányát.

2.3. *A megelőző szemlélet erősítése* kapcsán a t. Tárca kizárólag a bántalmazás megelőzésére tér ki, miközben a petíció és a szakmai anyag témája a szegénység miatti gyermekkiemelés illetve annak megelőzése volt. Senki által nem vitatottan a bántalmazástól meg kell védeni a gyermekeket. Ellenben a prevenció jelentőségére azért hívtuk fel a minisztérium figyelmét, mert a gyermekek harmada a család meg nem előzött szociális problémái miatt kerül **szakellátásba**. A prevenció alatt tehát kifejezetten a kilátástalan mélyszegénység megelőzését értjük, ennek kapcsán sajnálatosan nem történt érdemi előrelépés.

3. Átmeneti elhelyezési lehetőségeket!

A Tárca szerint az átmeneti elhelyezésben fennálló nagyfokú hiányosságokat megoldja a 2018-ra tervezett törvénymódosítás, melynek révén a férőhelyszámok megtartása mellett külső férőhelyek jönnek majd létre.

Az természetesen üdvözlendő változás, hogy az átmeneti elhelyezést lehetővé tevő otthonok rendszere lépcsőzetessé válhat, a fokozatos önállósodás révén. Ellenben a súlyos férőhelyhiány problémáját nem oldja meg a struktúra megváltoztatása. **Arról ugyanis nincs szó a minisztériumi válaszlevélben sem, hogy érdemi férőhelybővítésre és területileg arányosabb elosztásra is sor fog kerülni, miközben erre lenne alapvetően szükség.**

Ezt az általunk már több éve hangsúlyozott problémát erősítette meg a már idézett ombudsmani jelentés is, éppen emiatt kérte fel a biztos a minisztériumot az intézményi hiányosság célzott lépésekkel való megszüntetésére.

4. Jelzőrendszeri együttműködést, protokollt, utánkövetést!

A módszertani munkacsoportokról már volt szó a korábbiakban. A t. Tárca jelen pont alatt kitér az EMMI Ágazatközi Munkacsoportjának felállítására, mely munkacsoport hivatott a gyermekvédelmi rendszer, a jelzőrendszer hatékonyabb működésének kereteit megteremteni. A válaszlevelük szerint a Munkacsoport tagjai az EMMI, a Belügyminisztérium, az Igazságügyi Hivatal és a Miniszterelnökség.

Ezzel két probléma is van: egyrészt, hogy nem lehet hatékony szakmai munkát folytatni egy olyan szakmai munkacsoportban, melynek kizárólag minisztériumi szereplői vannak, melyből teljességgel kimaradnak a gyakorlatban dolgozó szakemberek.

Másrészt a nevével ellentétben nem érzékelhető a jelzőrendszeri működésben az ágazatköziség, hiszen míg a védőnőkre, gyermekorvosokra is vonatkoznak a gyermekvédelmi alapellátásra készített protokollok, addig nem kerültek be sem az ágazati jogszabályokba, sem a munkakörükbe ezen feladatok. Amíg pl. az érdemi jelzőrendszeri együttműködéshez elengedhetetlen esetkonferenciákon való részvétel nem (saját, ágazati) törvényi kötelezettsége a jelzőrendszeri tagoknak, és ehhez a tárca nem biztosítja a szükséges többletforrásokat, addig nem elvárható, hogy teljesítsék ezeket az egyébként feltétlenül

szükséges feladatokat. Egy másik területre érvényes szemléletes példa: 2018. szeptemberétől bevezetik – egyébként nagyon helyesen, - az iskolai szociális munkát, ám az iskolák, a pedagógusok erről egyelőre nem tudnak. Ezáltal, jogszabályi kötelezettségük híján nem kezdődött meg a kerületi/ járási gyermekjóléti központokkal való együttműködés, amely ahhoz szükséges lenne, hogy valóban megkezdődhessen 2018. szeptemberétől a közös munka. Ha valaminek, hát épp ennek lenne jelentősége az „ágazatközi” egyeztetések során.

5. Biztosítsa az állam a szociális munkások szakmai felkészültségét, továbbképzését!

Az államtitkárság hivatkozik a 2016. október 1-jén indult EFOP és VEKOP projektekre, melyeknek célja a szakemberek számára nyújtott képzések megteremtése a magas szakmai minőségű munka elérése érdekében.

Az látható, hogy elég komoly – európai uniós - forrás áll rendelkezésre, de ezek nagy része az elektronizáció fejlesztésére és a vezetők képzésére kerül fordításra. A rendszerben dolgozó családsegítők és esetmenedzserek felkészítése a megkívánt preventív, gyermekközpontú szociális munkára, főleg a folyamatosan változó jogszabályi és módszertani anyagok megismerésére, egyelőre nem történik meg.

Ami még látható, hogy komoly anyagi forrást szán a kormányzat a szupervízióra, ez egy fontos és pozitív változás.

A vezetőképzés kapcsán jelezni szeretnénk, hogy a szakképzés kivezetése és az új, menedzsment-szemléletű vezetőképzés bevezetése azt eredményezheti, hogy lesznek, lehetnek majd olyan vezetők a szociális intézmények élén, akiknek semmilyen szociális alapképzettsége nincsen. Márpedig garanciális jelentőségű a megfelelő szakmai vezetés szempontjából a megfelelő szakmai előképzettség.

6. Növeljék jelentősen az alapellátás állami költségvetési támogatását, tegyék érdekeltté a magas színvonalú alapellátásban a fenntartó önkormányzatokat!

A Tárca – részben félreértve a petícióban írottakat – a szociális szférában dolgozók bérrendezésére és a különböző EFOP projektekre hivatkozik.

6.1. A félreértés abban áll, hogy az államtitkárság **nem reagált arra a felvetésünkre, miszerint a jelenlegi gyermekvédelmi rendszer finanszírozási modellje alapjaiban paradox,** és ellenérdekeltté teszi a helyi önkormányzatokat abban, hogy magas színvonalú alapellátást nyújtsanak. Ahogy a szakmai anyagunkban kifejtettük, az alapellátást fenntartó önkormányzat - anyagilag mindenképp - abban érdekelt, hogy a gyerek szakellátásba kerüljön, hiszen innentől a gyermek ellátása nem a helyi költségvetést terheli, míg az alapellátás biztosítása a települési önkormányzat feladata és anyagi terhe. Álláspontunk szerint ez súlyos diszfunkcionalitáshoz vezető probléma. Olyan alapellátási rendszerre van szükség, amelyben a fenntartó önkormányzatok érdekeltek a minél magasabb szintű szolgáltatás fenntartásában, és amelyben ezen szolgáltatás minőségbiztosítása is biztosított.

6.2. Különösen jelentős kérdés a finanszírozás forrása. Árukladó az államtitkárság válaszevele, hiszen minden pontjában különböző Európai Unióhoz köthető pályázati forrást jelöl meg, mint a gyermekvédelmi rendszer fejlesztésére szánt pénzügyi forrásokat. Holott az nem az Európai Unió felelőssége, hogy a magyarországi gyermekek jóllétét biztosítsák, ez a magyar állam elsőrendű kötelezettsége. A magyar adófizetők adóforintjait nem is lehetne nemesebb célra fordítani, mint a hazai társadalom gyermekeinek és családjainak jóllétére, ez a magyar költségvetés feladata. Továbbá a Gyermekjogi Egyezmény 4. cikke is arra hívja fel a részes államokat, hogy az „elérhető források maximumát” a gyermekek jogainak biztosítására fordítsák a gyermekek gazdasági, szociális és kulturális jogai érvényesülése érdekében. Ehhez az állami költségvetést kifejezetten gyermekjogi szempontból és fókusszal kell elemezniük (ún. Child budgeting).⁷ Ehhez képest Magyarországon ilyen gyermekjogi fókuszú költségvetés soha nem is készült.

Amellett egyébként, hogy az állam Egyezmény szerinti kötelessége is a lehetséges maximumot a gyermekek jogainak (köztük a családban nevelkedés) biztosítására fordítani, ez hosszú távon anyagilag is megérné a magyar államnak. A szakellátás fenntartása ugyanis nagyon drága: egy szakellátásban lévő gyermek ellátásának éves költsége 2-2,5 millió forint⁸. Költse ezt az összeget a magyar állam a családok anyagi és szolgáltatásokkal való támogatására, hogy ezzel hosszú távon sokkal fenntarthatóbb és a gyermeki jogokat előtérbe helyező rendszert hozzon léte!

6.3. Végül a **szociális szférában dolgozók bérrendezéséről**. A Tárca szerint az ágazati összevont pótlékkal a szociális területen dolgozók bérét rendezi a kormányzat, Rétvári Bence államtitkár is erre utalt 2017. december 22-i írásbeli válaszában.⁹ Ehhez képest a Szociális Munkások Demokratikus Szakszervezete (SZMDSZ) elemzése¹⁰ szerint a beígért életpályamodell és bérrendezés ismét elmarad a legrosszabban fizetett szakemberek számára, legtöbbször esetében **egy forintnyi béremelés nem történik 2018-ban sem**, ha a bérminimumok emelkedését figyelmen kívül hagyjuk (hiszen valójában a béremelés csak a minimálbér és a garantált bérminimum emeléséből adódik).

⁷ „A Gyermekjogi egyezmény előírja az államoknak, hogy a gyermekek gazdasági, szociális és kulturális jogainak „a rendelkezésre álló források legnagyobb mértékében” kell érvényt szerezni. Nincs olyan állam vagy település, mely meg tudja határozni, hogy milyen jól teljesíti ezt a kötelezettségét, anélkül, hogy részletes és pontos költségvetési elemzést ne készítsen, beleértve azt a keretrendszert, amely megvizsgálja, hogy a költségvetési kiadások milyen hatással vannak a gyermekekre.” (forrás: http://unicef.hu/wp-content/uploads/2016/07/GYBT-sz%C3%ADnes_FIN.pdf?29a9d4)

⁸ Az éves állami normatíva kb. 900 ezer forint (<http://tasz.hu/node/16407>) és ehhez a szolgáltatók még hozzátesznek egy legalább ugyanekkora összeget. Szolgáltató függvénye, hogy mekkora összeget tud még hozzátenni, nagyon különböző a szolgáltató, az ellátási forma és a szükséglet szerint is, ezért nem lehet pontos adatokkal számolni. Mégis, azt lehet mondani, hogy reálisan 2-2,5 millió forint körül mozog egy állami gondozásban élő gyermek éves költsége.

⁹ ld. Az országgyűlés honlapján, Korózs Lajos kérdésére adott válasz: <http://www.parlament.hu/irom40/18800/18800-0001.pdf>

¹⁰ http://szmdsz.blog.hu/2017/11/26/szocialis_beremeles_2018-ban

2018-ban tehát egy szakképzett pályakezdő, elkötelezett szociális munkásnak egy gyermekjóléti központban bruttó 226 ezer forintot tud kínálni a munkáltató. Vítán felül áll, hogy ilyen alacsony bérezés nem jelentheti a rendszerben dolgozók emberfeletti munkájának sem erkölcsi, sem anyagi elismerését. Aki ma családsegítőnek megy, az csak heroikus elkötelezettség árán maradhat a pályán.

7. Esélyegyenlőséget megvalósító szociálpolitikát, anyagi biztonságot a családoknak!

Az államtitkárság szerint folyamatosan javuló tendenciát mutatnak a hazai (gyermek)szegénységet, társadalmi kirekesztettséget mérő kutatások, statisztikák. Ezzel szemben az Eurostat legfrissebb adatait¹¹ nézve nem látjuk, milyen statisztikákra gondol az államtitkárság, ugyanis ezek szerint a magyarok 32 %-a él súlyos nélkülözésben (ennél rosszabbul csak Románia, Bulgária és Görögország teljesített.)

Bár a jövedelmi szegénység valóban csökkent valamennyit az utóbbi időben, ez - a szakértői vélemények, elemzések szerint - alapvetően a közmunkarendszer kiterjesztése miatt történt. A közmunkarendszer egyébként nagyon ellentmondásos, sok tekintetben hátrányos változásokat generált, pl. a munkanélkülivé váló gyerekes háztartásokat kedvezőtlenül érintette az álláskeresési járadék időtartamának radikális csökkentése.

A Tárca ismételten, hosszan elemzi a gyermekszegénység kapcsán, hogy a gyermekétkeztetésben óriási előrelépés történt, hiszen 2010-2014 között 24 milliárd forinttal, 2015-ben 8 milliárd forinttal emelkedett a gyermekétkeztetés támogatottsága.

Ezzel kapcsolatban szeretnénk most előre és visszamenőleg is leszögezni, elejét véve a további vitának: a leghátrányosabb helyzetű családok az utóbbi években nem részesültek érdemi segítséget nyújtó, univerzális jellegű többlet szociális ellátásokban az állami költségvetésből!

a) Az intézményi étkeztetésnek már 2010 előtt óta jogosultjai - az akkori definíció szerinti - hátrányos helyzetű gyerekek. Tehát az idézett, kibővített intézményi étkeztetés és a tankönyvtámogatás számukra nem jelentett anyagi segítséget. Az étkeztetés további kiterjesztése – középfokú oktatásban tanulók számára – nem történt meg. Természetesen, önmagában üdvözlendő, hogy mindkét ellátás elmozdult az univerzális ellátás felé. Az egyetlen terület, ahol némi fejlesztés történt, és ami valóban a legrosszabb helyzetben lévőket célozza, az a nyári gyermekétkeztetés szünidei étkeztetéssé fejlesztése, ám ennek költsége töredéke a soktíz milliárdos fejlesztésnek.¹²

¹¹ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20171212-1?inheritRedirect=true&redirect=%2Feurostat%2F>

¹² Ld: http://www.gyere.net/downloads/GYERE_ny%C3%ADlt%20lev%C3%A9l_20160911.pdf

b) Ami valós segítséget nyújtana a legrosszabb helyzetben levőknek, az az univerzális szociális transferek fejlesztése révén lenne csak elképzelhető, ezen a téren **viszont nem hogy nem javult a helyzet az elmúlt években, de folyamatosan romlik**. Sajnos a legszegényebb családokhoz is eljutó univerzális szociális transferek fejlesztése elmaradt, az ezekre fordított költségvetési kiadások 2010 óta nem nőttek, így az egy gyerekre jutó ellátások reálértéke ma a 2008-as szint 75-80%-ának felelnek meg:

- A családi pótlék összege változatlan 2008 óta;
- A GYES összege változatlan 2008 óta
- A normatív alapú központi segélyek köre szűkült – ld. pl. lakásfenntartási támogatás megszűnése (települési támogatások esetlegessége)
- A rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény esetében a jogosultsági plafon 2009 óta idén fog először, kisebb mértékben változni (5%-os emelés), a természetbeni támogatásként nyújtott évi kétszeri támogatás összege kismértékben ugyancsak nőni, de mindez 2009-hez képest összességében sem éri el az 1 mrd Ft-ot¹³, így a fenti problémák tekintetében érdemi megoldást nem hozhat.

Azaz, azon kormányzati álláspont, miszerint az ország GDP-arányosan sokat fordít családtámogatásra, igaz. Ellenben ez egy leegyszerűsített állítás, ami alapjaiban torz képet mutat a valóságról, ugyanis ha megnézzük, milyen elemekből állnak össze a családtámogatások, és kikhez jutnak el, kiket céloznak, egy teljesen kettészakadó társadalom képe bontakozik ki. A családtámogatások majd' egésze az egyébként is jó(bb)módúaknak jut, míg az igazán szegény családoknak nem jut állami költségvetésből, sőt, több szociálpolitikai intézkedés kapcsán még "büntetve" is vannak.

Csak egy példa a fentiekre: A legjelentősebb támogatási forma az utóbbi években a családi adókedvezmény lett, melynek eredményeképp a legmagasabb jövedelmű családok – felső határ nélkül – igényelhetnek vissza adókedvezményt. Összességében a leggazdagabb családokhoz jut el ezen támogatási forma aránytalanul nagy százaléka, míg a legszegényebb rétegekhez nem jut juttatás.

Mindezek révén az egyenlőtlenség drasztikusan növekszik a jómódú és a hátrányos helyzetű, gyermekes családok között, és a legszegényebb családokhoz nemcsak hogy aránytalanul kevés jut, hanem még romlott is az utóbbi években a szociális helyzetük, anyagi biztonságuk.

¹³ Ld: <http://fejeloskoltsegvetes.hu/media/2016/05/Gyerek%C3%A9rkeztet%C3%A9s-%C3%A9s-csal%C3%A1dt%C3%A1mogat%C3%A1sok.pdf>

TÁRSASÁG A
SZABADSÁGJOGOKÉRT

8. Legyen érdemi párbeszéd, hogy a gyermekeknek jobb legyen!

A Tárcza szerint megteremtette a kormányzat az érdemi párbeszédet a szakmai szervezetekkel és szakértőkkel azáltal, hogy felállították a Szakmai Kollégiumokat. A Kollégiumok, a Szociálpolitikai Tanács és a jogszabálytervezetek társadalmi egyeztetése hivatottak a szakmai párbeszédet biztosítani.

Álláspontunk szerint a kormányzat által működtetett munkacsoportok nem biztosítanak érdemi párbeszédet (ld. ezzel kapcsolatos részletes érveinek a fenti 4. pont alatt), társadalmi egyeztetések pedig az utóbbi évek folyamatos jogszabálymódosításai során egyáltalán nem történtek.

Ismételten ajánlkozunk, szakmai szervezetek és szakértők a t. Államtitkárság számára minden rendelkezésre álló tudásunkkal segíteni a munkájukat, különös tekintettel az Alapjogi Biztos ilyen értelmű javaslatára.

Tisztelettel:

Társaság a Szabadságjogokért
A Város Mindenkié Csoport

Budapest, 2018. február 12.

TÁRSASÁG A
SZABADSÁGÉRT